

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060301

DOM
2016-06-14
Stockholm

Mål nr
M 5878-15

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2015-06-08 i mål nr M 3999-13, se bilaga A

KLAGANDE

Strängnäs kommun

MOTPART

Länsstyrelsen i Södermanlands län

ÖVRIG

Viamare Promarina Management AB, 556708-1772 (tidigare sökande)

Ombud: F R

SAKEN

Tillstånd till att restaurera och utvidga befintlig marina inom Västerviken i Strängnäs kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Partssuccession

Strängnäs kommun tillåts överta Viamare Promarina Mangement AB:s talan.

2. Tillstånd

Mark- och miljööverdomstolen ändrar mark- och miljödomstolens dom på så sätt att domstolen lämnar Strängnäs kommun tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken att restaurera och utvidga befintlig marina i Västerviken, Strängnäs kommun, i den omfattning som framgår av bilaga B.

Dok.Id 1269621

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

Tillståndet innefattar följande åtgärder.

- a) Bortmontering av tre pålade bryggor med tillhörande träpålar och betongpålar.
- b) Anläggande av fem bryggor av typen flytponton med betongankare.
- c) Bortmontering av befintlig tankstation samt anläggande av denna med betongankare på ny plats, enligt bilaga B.

Villkor

1. Om inte något annat framgår av denna dom ska verksamheten bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad kommunen har uppgett eller åtagit sig i målet.
2. Utöver vad som framgår av det allmänna villkoret i punkten 1 ska följande särskilt gälla.
 - a) Grumlande arbeten får inte utföras under perioden 1 april till 31 oktober och ska bedrivas på sådant sätt att grumling minimeras.
 - b) Pålarna ska kapas i nivå med sedimentytan. Särskild hänsyn ska tas vid arbetena.
 - c) Tankning av de maskiner som används under arbetstiden ska utföras på sådant sätt att läckage till Västerviken inte kan ske.
 - d) Arbetsmaskinerna ska placeras på land eller ponton. Om arbetsmaskinen placeras på ponton ska stödben inte användas för att undvika att sediment rörs upp. Pontonen ska hållas på plats genom förtöjning eller förankring och flyttas med båt.
 - e) Kontrollprogram ska upprättas i samråd med tillsynsmyndigheten. Programmet ska behandla kontroll av turbiditet och vattenkemi, före, under och efter arbetena i vattenområdet.

Arbetstid

Arbetena ska vara utförda inom 5 år från dagen för denna dom, annars förfaller tillståndet.

Oförutsedd skada

Anspråk i anledning av oförutsedd skada får framställas inom 5 år från arbetstidens utgång.

Verkställighetsförordnande

Mark- och miljööverdomstolen avslår yrkandet om verkställighetsförordnande.

Övriga frågor

Vad mark- och miljödomstolen i övrigt har förordnat ska stå fast.

YRKANDEN M.M. I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Viamare Promarina Management AB (bolaget) har överklagat mark- och miljödomstolens dom att inte bevilja tillstånd för ansökt vattenverksamhet. Under målets handläggning i Mark- och miljööverdomstolen har bolaget uppgett att det inte längre avser att vara kvar som verksamhetsutövare, utan att verksamheten har tagits över av Strängnäs kommun (kommunen).

Strängnäs kommun har hos Mark- och miljööverdomstolen begärt att få träda in i processen genom partssuccession.

Kommunen har, så som talan slutligen bestämts, yrkat att Mark- och miljööverdomstolen med ändring av mark- och miljödomstolens dom ska bevilja kommunen yrkat tillstånd enligt miljöbalken att restaurera och utvidga befintlig marina i Västerviken, Strängnäs kommun. Vidare har kommunen yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska förordna att tillståndet får tas i anspråk utan hinder av att tillståndet inte har vunnit laga kraft.

Tillståndet innefattar följande åtgärder:

- bortmontering av 3 befintliga pålade bryggor, varvid ca 230 träpålar och ca 40 betongpålar avlägsnas,
- anläggande av 5 bryggor av typen flytpontonier med betongankare, varav en av dessa bryggor är belägen längs stranden mellan brygga nr 3 och 4 (enligt bilaga 1 till mark- och miljödomstolens dom)
- flytt av befintligt tankställe från nuvarande placering till hamnens södra del, allt i enlighet med i målet redovisad teknisk beskrivning med tillhörande ritningar och övriga handlingar.

Kommunen yrkar vidare att tillståndet förses med villkor i enlighet med de föreslagna försiktighetsmått som framförts i målet.

Föreslagna försiktighetsmått utgörs av följande:

- a) att grumlande arbeten kommer att utföras under perioden den 1 november till 31 mars,
- b) att pålarna kapas i nivå med sedimentsytan och särskild hänsyn tas vid arbete inom hela verksamhetens område,
- c) att tankning av maskiner som används under arbetstiden sker där läckage till Västerviken inte kan ske, att arbetsmaskiner står på land samt på ponton utan stödben för att undvika att sediment rörs upp samt att pontonen hålls på plats genom förankring eller förtöjning och flyttas med båt, samt
- d) att kontrollprogram ska upprättas i samråd med tillsynsmyndigheten och behandla kontroll av turbiditet och vattenkemi innan, under och efter arbetena i vattenområdet.

För det fall Mark- och miljööverdomstolen anser att villkorsskrivning inte kan ske i överinstansen yrkas att målet återförvisas för meddelande av villkor för det yrkade tillståndet.

Till stöd för sin talan har kommunen sammanfattningsvis anfört följande.

Kommunfullmäktige i Strängnäs kommun har efter mark- och miljödomstolens dom fattat beslut om att hos länsstyrelsen ansöka om att upphäva aktuella vattenskyddsföreskrifter då de inte längre uppfyller sitt syfte och länsstyrelsen har därefter upphävt föreskrifterna. Med anledning av att vattenskyddsföreskrifterna nu är upphävda framställs inte längre något yrkande om dispens från vattenskyddsföreskrifterna.

Länsstyrelsen i Södermanlands län (länsstyrelsen) har inte haft något att erinra emot att kommunen träder in i processen. Länsstyrelsen har inte heller haft någon invändning mot klagandens yrkande om ändring under förutsättning att tillståndet förenas med villkor i enlighet med de försiktighetsmått som föreslagits. I övrigt har länsstyrelsen hänvisat till vad som tidigare har framförts i mark- och miljödomstolen.

Samhällsbyggnadsnämnden i Strängnäs kommun (nämnden) har yttrat sig.

Nämnden anser att tidigare beslut inte längre är aktuellt eftersom länsstyrelsen den 15 december 2015 beslutat att upphäva vattenskyddsområdet för Visholmens vattentäkt i

Strängnäs kommun. Nämnden har inte några ytterligare synpunkter i ärendet eftersom kommunen tidigare har redovisat försiktighetsmått i ärendet.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen har avgjort målet utan huvudförhandling.

Partssuccession och rådighet

Kommunen har ansökt om att få träda in i processen. Länsstyrelsen har inte haft något att invända. Av ansökan framgår att kommunen äger fastigheten X. Av den utredning från Lantmäteriet som sökanden gett in i mark- och miljödomstolen avseende vattenområdet utanför fastigheten framgår att vattnet tillhör X. Kommunen har rådighet över det aktuella området. Kommunen tillåts därmed träda in i processen och överta bolagets talan.

Tillåtligheten

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar inledningsvis att Länsstyrelsen i Södermanlands län upphävt vattenskyddsområdet för Visholmens vattentäkt i Strängnäs kommun.

Ansökan avser både restaurering samt utbyggnad av befintliga bryggor i Västerviken. I samband med dessa arbeten avser kommunen att flytta en befintlig tankstation.

Prövningen i detta mål omfattar enbart den ansökta vattenverksamheten. Eventuell tillståndsprovning av tankstationen utifrån andra föreskrifter ligger utanför detta mål.

Den ansökta verksamheten avser restaurering och utvidgning av en befintlig småbåtshamn. Området är därmed redan ianspråktaget för verksamhet liknande den ansökta. Det är enligt domstolens mening en fördel att redan ianspråktagna områden avses att utnyttjas. De sökta åtgärderna bedöms förenliga med gällande detaljplaner. Av utredningen i målet framgår vidare att naturvärdena på platsen inte kan sägas vara höga vilket talar för vald lokalisering. Olägenheterna och intrånget till följd av ansökt vattenverksamhet synes vara av mindre omfattning. Fördelarna från allmän och enskild synpunkt överväger kostnaderna samt skadorna och olägenheterna för den ansökta

verksamheten. Sammantaget kan verksamheten, med adekvata villkor, bedömas som tillåtlig.

Villkor

Mark- och miljööverdomstolen finner att de av kommunen föreslagna villkoren ska föreskrivas för verksamheten med de justeringar som framgår av domslutet.

När det gäller arbetstiden har kommunen begärt att tiden bestäms till tio år. Kommunen har inte närmare motiverat varför en så lång arbetstid ska bestämmas. Mark- och miljööverdomstolen finner mot bakgrund av de begränsade åtgärder som ska göras att arbetstiden bör bestämmas till fem år.

Tiden för anspråk i anledning av oförutsedd skada bör bestämmas till fem år från arbetstidens utgång.

Verkställighetsförordnande

Kommunen har begärt verkställighetsförordnande (22 kap. 28 § och 23 kap. 7 § miljöbalken) dvs. att domen ska gälla utan hinder av att den inte har vunnit laga kraft. Ett verkställighetsförordnande är ett undantag från huvudregeln om att en dom ska vinna laga kraft för att få tas i anspråk. Det ankommer därför på verksamhetsutövaren, i detta fall kommunen, att visa på konkreta skäl för ett verkställighetsförordnande och ange vilka nackdelar som är förknippade med att tillståndet inte får tas i anspråk omedelbart (se NJA 2012 s. 623). I detta fall har det inte framkommit några skäl som motiverar ett avsteg från huvudregeln. Yrkandet om verkställighetsförordnande ska därför avslås.

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen

DOM

M 5878-15

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga C

Överklagande senast 2016-07-12

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Lars Borg och Malin Wik, tekniska rådet
Dag Ygland och tf. hovrättsassessorn Kristina Börjevik Kovaniemi, referent.
Föredragande har varit David Sandberg.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2015-06-08
meddelad i
Nacka Strand

Mål nr M 3999-13

SÖKANDE

Viamare Promarina Management AB, 556708-1772

Ombud: C H och F R

SAKEN

Tillstånd till att restaurera och utvidga befintlig marina inom Västerviken i centrala Strängnäs m.m.

AnläggningsID i miljöboken: 36702
Koordinater (SWEREF99): N 6583977, E 615174

DOMSLUT

Miljökonsekvensbeskrivning

Mark- och miljödomstolen godkänner miljökonsekvensbeskrivningen i målet.

Lagligförklaring

Mark- och miljödomstolen förklarar befintlig kajanläggning och befintliga anslutningar till kaj belägna vid brygga 1, 2 och 3, samt de befintliga bryggorna 4, 6, 7, 8, 9 och 10 så som redovisade i domsbilaga 1 (aktbilaga 76), belägna på fastigheten X i Strängnäs kommun, vara av laglig beskaffenhet.

Dispens från vattenskyddsföreskrifter

Mark- och miljödomstolen avslår yrkandet om dispens från vattenskyddsföreskrifterna för Visholmens yt- och grundvattentäkt.

Tillstånd

Mark- och miljödomstolen avslår yrkandet om tillstånd enligt miljöbalken att restaurera och utvidga befintlig marina i Västerviken, Strängnäs kommun.

Dok.Id 403049

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka Strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 00 E-post: mmd.nacka@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:30-16:00 -

Prövningsavgift

Mark- och miljödomstolen fastställer slutligt prövningsavgiften till femton tusen
(15 000) kronor.

BAKGRUND

Viamare Promarina Management AB (Promarina) bedriver småbåtshamn i Västerviken, belägen centralt i Strängnäs. Hamnen består av kajer och bryggor av varierande skick och storlek som tillkommit under olika tidsperioder. Den ägs av Strängnäs kommun och upplåts till Promarina genom arrendeavtal från 2009. Promarina har nu ansökt om tillstånd enligt miljöbalken för bortmontering av vissa befintliga bryggor, anläggande av nya bryggor och flytt av tankställe samt lagligförklaring av kajanläggningar m.m. Syftet med ansökan är dels att rusta upp gästhamnen eftersom många bryggor är i dåligt skick, dels att utvidga marinan genom tillskapande av ca 40 nya båtplatser. I marinan finns möjligheter till sopsortering i en för ändamålet avsedd byggnad på området och även möjlighet till slamtömning där den nuvarande bensinstationen är lokaliserad. Området för arbetena omfattas av vattenskyddsföreskrifter.

ANSÖKAN

Yrkanden

Tillstånd till vattenverksamhet

Promarina yrkar att mark- och miljödomstolen godkänner den upprättade miljökonsekvensbeskrivningen och lämnar Promarina tillstånd enligt miljöbalken för

- bortmontering av 3 befintliga pålade bryggor, varvid ca 230 träpålar och ca 40 betongpålar avlägsnas,
- anläggande av 5 bryggor av typen flytpontoner med betongankare varav en av dessa bryggor är belägen längs stranden mellan brygga nr 3 och 4,
- flytt av befintligt tankställe från nuvarande placering till hamnens södra del

allt i enlighet med i målet redovisad teknisk beskrivning med tillhörande ritningar och övriga handlingar.

Promarina yrkar därutöver att miljödomstolen förordnar att blivande tillstånd får tas i anspråk utan hinder av att tillståndet inte har vunnit laga kraft.

Lagligförklaring

Promarina yrkar att mark- och miljödomstolen förklarar befintlig kajanläggning samt befintliga anslutningar till kaj, (se domsbilaga 1) belägna vid brygga 1, 2 och 3, och befintliga bryggor med nummer 4, 6, 7, 8, 9 och 10 på fastigheten X i Strängnäs kommun lagliga.

Dispens från vattenskyddsföreskrifterna

Promarina yrkar att mark- och miljödomstolen medger dispens från vattenskyddsföreskrifterna för en hantering av bensin och diesel till en mängd om 100 m³ varav 2/3 utgörs av bensin och 1/3 utgörs av diesel.

Höjdsystem

Fixpunkten i kvarter Norrtull, Strängnäs, har nummer 1102. Plankoordinater i ungefärligt läge (Sweref99 16 30) är N=6584844,8 E= 180184,9 höjdvärde + 5,16 m i RH2000.

Vattenståndet i Mälaren regleras vid utloppen till Östersjön men varierar något beroende på bland annat nederbörd (Tabell 1). Höjdredivisning utgår ifrån höjdsystem RH2000.

Tabell 1. Vattenstånd i Mälaren, medelvärde av dagliga mätningar i Stockholm, Södertälje och Västerås under perioden 1968-2011 (SMHI).

	Mälarens höjdsystem	RH 00	RH 2000
Högsta högvattenstånd (HHW)	4,73 m	0,89 m	1,42 m
Medelvattenstånd (MW)	4,17 m	0,33 m	0,86 m
Lägsta lågvattenstånd (LW)	3,72 m	-0,12 m	0,41 m

Gällande tillstånd

Promarina känner inte till några vattendomar avseende det aktuella området.

Rådighet

Kommunen äger fastigheten X. Vattenområdet utanför fastigheten är ett s.k. outrett vattenområde som kommunen anser sig förfoga över. På uppmaning av mark- och miljödomstolen har Promarina låtit utföra en lantmäteriutredning som bifogats ansökan. Promarina har ett arrendeavtal med Strängnäs kommun för hamnen, och kommunen har godkänt åtgärderna. Promarina har därmed rådighet.

Planförhållanden m.m.

Tre gällande detaljplaner berör Västerviken. Dessa är: S41 som fastställdes 1947-03-27, detaljplan, S271 som fastställdes 2000-02-17 samt detaljplan över kvarter Slupen (ritningsbeteckning saknas) som fastställdes 1973-02-08. Den planerade verksamheten utförs i enlighet med dessa mål och överensstämmer med befintliga detaljplaner.

Strängnäs kommuns översiktsplan antogs av fullmäktige 2002-08-25 och har vunnit laga kraft (Strängnäs kommun 2002). För Strängnäs stad - Härad finns en fördjupad översiktsplan som antogs av fullmäktige 2009-10-26 och vann laga kraft 2010-04-28 (Strängnäs kommun 2009).

Promarinas ansökan är i väl överensstämmelse med översiktsplanerna och "blåplanen".

Ansökta arbeten**Huvudverksamheten**

De åtgärder som avses med ansökan är bortmontering av pålade bryggor, etablering av flytbryggor, samt flytt av tankstation.

Följdverksamheter

Inom arbetsområdet kommer begränsade landtransporter att ske samt maskiner som behövs för arbetets genomförande. Flytbryggorna kommer att angöras mot land i antingen befintliga fästen eller i nya. Tankstationen finns på en ponton. Denna kommer att transporteras till sitt nya läge.

Mängden hanterad bensin och diesel beräknas uppgå till 100 m³, varav 2/3 utgörs av bensin och 1/3 utgörs av diesel. Tankstationen har två pumpar och uppsamlingskärl kring sig. Absorptionsmedel m.m. finns i ett kit för eventuella spillolyckor i enlighet med Räddningsverkets föreskrifter. I övrigt hanteras smörj- och motoroljor, bränsletillsatser och kylarvätska, dock inte i några volymer som kräver tillstånd eller anmälan enligt miljöbalken.

Avfallshantering och latrinhantering genom slamtömning kommer också att ske inom marinan. Sjöfartsverkets föreskrifter kommer därvid att efterföljas och i övrigt är det kommunal avfallshämtning. År 2015 införs ett förbud mot att släppa ut toalettavfall från fritidsbåtar i hav, sjöar och inre vattendrag. Förbudet gäller alla fritidsbåtar, förutom de som är k-märkta. Hela Sveriges sjöterritorium omfattas. Promarina kommer att vara förberett för denna hantering. Ett sådant förfarande utgör en stor fördel för miljön.

Föreslagna försiktighetsmått

Vad gäller skyddsåtgärder och försiktighetsmått vill Promarina, efter justering med anledning av Länsstyrelsens i Sörmlands läns yttrande, framhålla följande:

- a) att grumlande arbeten kommer att utföras under perioden den 1 november till 31 mars,
- b) att pålarna kapas i nivå med sedimentytan och särskild hänsyn tas vid arbete inom hela verksamhetens område,
- c) att tankning av maskiner som används under arbetstiden sker där läckage till Västerviken inte kan ske, att arbetsmaskiner står på land samt på ponton utan stödben för att undvika att sediment rörs upp samt att

pontonen hålls på plats genom förankring eller förtöjning och flyttas med båt,

- d) samt att kontrollprogram ska upprättas i samråd med tillsynsmyndigheten och behandla kontroll av turbiditet och vattenkemi innan, under och efter arbetena i vattenområdet.

Samråd

Skriftligt samråd har genomförts. Samrådsunderlag skickades ut och kungörelse skedde. Följande myndigheter och andra intressenter har varit med i samrådet: länsstyrelsen i Södermanlands län, Strängnäs kommun, Havs- och Vattenmyndigheten, Naturskyddsföreningen i Strängnäs och Strängnäs Amatörfiskeklubb. Några övriga allmänna eller enskilda intressen har inte framkommit. Underlaget från samrådet skickades in till länsstyrelsen den 22 februari 2013. Den 14 mars år 2013 meddelade länsstyrelsen att verksamheten inte kan antas medföra betydande miljöpåverkan.

Teknisk beskrivning

Upprättad teknisk beskrivning kan sammanfattas enligt följande.

Bortmontering av pålade bryggor

I sydsidan av hamnen finns idag 3 st pålade bryggor som är i dåligt skick. Dessa bryggor avses bytas ut mot 4 st flytbryggor. Bortmonteringen av bryggorna innebär att ca 200 pålar av trä (ungefär 40 år gamla) ska avlägsnas. Därefter läggs pålen direkt på en präm för vidare deposition i container. Pålarna transporteras till en godkänd avfallsanläggning för omhändertagande enligt gällande avfallsregler. Det är okänt om pålarna innehåller föroreningar. Pålarna kan ha använts som telestolpar tidigare. Tidsåtgången för detta moment beräknas till 2 dagar och kommer att utföras i samband med att de nya bryggorna anläggs.

Etablering av flytbryggor

De nedmonterade bryggorna ska ersättas med 4 bryggor av typen flytpontoner av betong eller betong kombinerat med trä. Bryggornas dimension planeras till

80 x 2,4 meter och med ett djupgående i vattnet av 0,5 meter. Eventuellt kommer bryggorna 3 och 4 att förbindas med en längsgående flytande brygga vid land. Den sammanlagda arean av de 4 nya flytbryggorna blir ca 770 m². De befintliga pålade bryggorna som avlägsnas täcker idag en ca 525 m² stor vattenyta. Bryggorna kommer att förankras med kättingar i betongankare som placeras på botten. Sammantaget kommer ca 45-50 nya ankare att läggas i hamnen (ca 6 ankarpar/brygga). Ankarna har vardera en bottenarea om 1–1,5 m² och varje ankare väger 1–1,6 ton. Totalt kommer ankarna att uppta ca 50–75 m² bottenyta.

Flytt av tankstation

Den befintliga tankstationen kommer att flyttas till hamnens södra del och förankras med betongankare. Den exakta positionen för tankstationen är beroende av om den restaurang som i dagsläget ligger på flytponton vid södra kajen har avlägsnats vid tiden för tankstationens flytt. Tankstationen består av en 5 x 10 meter stor pontonbrygga förankrad med kättingar till ankare på botten. De förankringar som finns idag kommer att lämnas kvar och kättingen kapas vid ankaret. Principen vid förankring är densamma som för flytbryggorna, beskrivet ovan. Flytten innebär ingen skillnad i storlek eller hantering av produkter på tankstationen. De produkter som hanteras är diesel och 95 oktans blyfri bensin samt smörj- och motorolja, bränsletillsatser och kylarvätska. Mängden hanterad bensin och diesel beräknas uppgå till ca 100 m³/år, varav 2/3 kommer att utgöras av bensin och 1/3 av diesel. Tankstationen har två pumpar med uppsamlingskärl. Absorptionsmedel etc. finns vid tankstationen för eventuella spillolyckor i enlighet med Räddningsverkets föreskrifter.

Den totala tidsåtgången för att utföra samtliga arbetsmoment uppgår till ca en vecka.

Miljökonsekvensbeskrivning

Upprättad miljökonsekvensbeskrivning kan sammanfattas enligt följande.

Beskrivning av området

Västervikskajen har funnits sedan år 1915 och är välbesökt av fritidsbåtar sommartid. Västerviken är en relativt grund hamn med en yta av ca 3 ha. I de centrala delarna är djupet drygt 3 m. Djupet ökar mot utloppet. Större grunda områden finns framförallt längs den sydvästra strandkanten där de flesta bryggorna är placerade.

Västerviken ligger i ett sund utanför Strängnäs och tillhör vattenförekomsten Mälaren-Blacken. Den ekologiska statusen för Mälaren-Blacken är klassificerad som måttlig. Den kemiska statusen exklusive kvicksilver anses dock vara god för den aktuella vattenförekomsten. Som miljö kvalitetsnormer för vattenförekomsten har fastställts att god ekologisk status ska uppnås år 2021 och god kemisk status ska vara bibehållen år 2015. Utifrån den miljöövervakning som bedrivs för klassificering enligt vattendirektivet är vattenförekomsten övergödd och riskerar att vara påverkad av förorenande ämnen från omkringliggande verksamheter. Den måttliga ekologiska statusen är bedömd utifrån mätningar av växtplankton och bottenfauna i vattenförekomstens centrala delar.

I Västerviken har siktdjup uppmätts vid fyra punkter i anslutning till en sedimentprovtagning. Siktdjupet uppmättes då till 80-88 cm, vilket tyder på att det är ett naturligt grumligt vatten med lågt siktdjup. Ytvattnet i sundet strömmar i huvudsak från nordväst till sydost. Vattenståndet i Mälaren regleras vid utloppen till Östersjön men varierar något beroende på bland annat nederbörd.

Geologi och grundvatten

Den naturliga jordartsgeologin består både väster och öster om viken av isälvs sediment. På den östra sidan löper ett åschrön parallellt med strandlinjen. I vikens sydvästra del finns ett mindre område med postglacial sand. Utifrån den arkeologiska undersökning som utförts i viken konstateras att isälvs sedimenten täcks av glaciallera och recenta sediment i hela viken. Isälvs sedimenten utgör Strängåsens grundvattenmagasin, Strängnäsområdet, som är klassificerad till god kemisk och kvantitativ status. Miljö kvalitetsnormerna för denna är att den kemiska

och kvantitativa statusen ska vara bibehållet god år 2015. Området ingår i vattenskyddsområdet för Visholmens vattenverk. Visholmens vattenverk fasades dock ut och togs ur drift under 2009 och ersattes med ny leverans av dricksvatten från vattenverket i Norsborg.

Sediment

Enligt undersökning 2009 förekommer föroreningar som är karaktäristiska för småbåtshamnar inom området. Punktvis uppmättes mycket höga halter av tributyltenn (TBT) och kvicksilver (Hg). TBT uppmättes i halter mellan <1,7 och 696 mikrogram/kg TS, med högre halter i ytliga sediment (6-9 cm) jämfört med sediment längre ned (20-25 cm). Förekomsten av antropogent spridda ämnen på större djup än 20 cm i sedimenten tyder på att en ackumulation av sediment pågår i området kring bryggorna.

Förutom sedimentundersökningen har det även tidigare genomförts sedimentprovtagning i fyra punkter i viken. Enligt rapport har den tidigare undersökningen påvisat förhöjda halter av framförallt PCB (polyklorerade bifenyler) och TBT (tennorganiska föreningar) i ytligt sediment.

Tidigare muddring i viken har troligtvis inte skett sedan år 1915.

Växt- och djurliv

Ingen inventering av undervattensväxter eller bottenfauna är känd i den aktuella viken. Då viken länge använts som småbåtshamn, är relativt grund och med mjuka bottensediment är det troligt att grumliga vattenförhållanden ofta råder och att undervattensvegetationen är anpassad till detta. Vid en siktdjupsmätning utförd år 2009 var siktdjupet i viken mindre än 1 meter. Undervattensväxter förekommer vanligtvis ned till dubbla siktdjupet varvid det är att förvänta att delar av viken saknar eller uppvisar gles vegetation då djupet i stora delar av viken uppgår till 3-4 meter. Enligt Artportalen har allmänt förekommande vattenväxter som är typiska för näringsrika sjöar påträffats kring Visholmen, bland annat bladvass, vattenmärke

och vattenpilört, men även hårslinga som vanligtvis förekommer i mer näringsfattiga vatten. Inga rödlistade arter finns noterade.

Arkeologi

I Riksantikvarieämbetets databas FMIS (Fornsök) finns två registrerade lämningar inom hamnen (Strängnäs 512 och Strängnäs 513). Tillstånd enligt kulturminneslagen för den planerade verksamheten har medgivits av Länsstyrelsen i Södermanlands län.

Nollalternativ

Nollalternativet innebär att befintliga pålade bryggor och tankstationen lämnas kvar i nuvarande läge. Verksamheten bedrivs som i dag. De pålade bryggorna renoveras i den mån det går men riskerar att till delar fördärras då skicket är dåligt. Detta innebär på sikt att hamnen inte kan ta emot lika många båtar som den gör idag. Nollalternativet medför därmed försämrade möjligheter till friluftsliv. En minskad båttrafik medför en något mindre påverkan på undervattensmiljön jämfört med huvudalternativet. Däremot kan i ett större geografiskt perspektiv en utebliven restaurering leda till att nya bryggor etableras i andra vikar i kommunen med tillhörande miljöpåverkan.

Alternativ lokalisering

I arbetet med tillståndsansökan har alternativa lokaliseringar utretts. I kommunens Blåplan poängteras vikten av att hellre utveckla befintliga småbåtshamnar än att exploatera orörda vikar. I översiktsplanen utpekas ett område i närheten som blivande/tänkbar marina på andra sidan sundet, på södra Tosterö. Detta, liksom lokaliseringar till andra orörda mark- och vattenområden, medför dock att ingrepp i naturmiljön kan komma att krävas i form av muddring och röjning av vass, samt att strandskyddet behöver prövas.

Motivering till huvudalternativ

Huvudalternativet bedöms som den lämpligaste lokaliseringen eftersom det redan finns en marina på platsen, vilket medför att en restaurering av denna ger en

förhållandevis liten påverkan i jämförelse med en nyetablering på en annan plats. En utökning av antalet båtplatser i Västerviken medför endast mindre förändringar och kan göras utan att muddring behöver utföras. Fler båtplatser ger fler möjligheter för båtägare att få tillgång till centrala Strängnäs och underlättar för medborgarna att ta del av friluftslivet i Mälaren. Gästhamnen ligger centralt vilket innebär att båtägare kan ta sig till sina båtar utan att använda bil. Något behov av att anlägga nya parkeringsytor finns därmed inte.

Påverkan på mark- och vattenmiljö

Upptag av pålar och nedsänkning av de nya förankringarna innebär arbete i vatten vilket kan medföra viss grumling som tillfälligt verkar störande för växt- och djurliv. Vid omrörning av sedimenten finns även en risk för spridning av föroreningar som varit bundna till sedimentet eller lösta i sedimentets porvatten. I synnerhet tennorganiska föreningar kan ha toxisk effekt på vattenlevande organismer. Risken för spridning av partiklar och föroreningar bedöms dock som liten om föreslagen arbetsmetod används. Eventuella negativa konsekvenser för bottenfauna, fisk eller vattenvegetation bedöms bli lokala och kortvariga.

Verksamheten kommer att ha en direkt påverkan på växt- och djurlivet på sjöbotten genom att bottenyta täcks av ankare. Totalt kommer de betongankare som planeras att användas att ta ca 50-75 m² av sjöbotten i anspråk. Vegetation och bottenfauna på denna yta kommer att försvinna. Dock kommer ankarna i sig att erbjuda en ny yta för påväxt, för arter som föredrar hårda ytor.

Det ökade antalet båtar för med sig en ökad risk för spill av förorenande ämnen från drivmedel och båtbottnfärger. Samtidigt samlas båtarna på en plats som är avsedd för hamnverksamhet istället för att båtarna förtöjs där det inte finns bra faciliteter för slamtömning och sophantering. Totalt sett bör detta minska påverkan på vattenlevande organismer jämfört med om båtarna varit utspridda på mindre bryggor över ett större område.

Yrkes- och fritidsfisket bedöms inte påverkas av den planerade verksamheten då grumling inte uppstår av en sådan grad att det ger effekter på lekande fisk.

Påverkan på grundvatten

Grundvattenmagasinet under Västerviken bedöms inte komma att påverkas av verksamheten då inga fördjupande åtgärder ska göras i sedimenten. Inget uttag av grundvatten sker heller från grundvattenförekomsten.

Luft

Luften i Strängnäs innehåller måttliga halter av luftföroreningar. Vid Västerviken kan trafiken komma att öka något jämfört med nuvarande förhållanden (nollalternativet). Under anläggningsskedet kommer verksamheten att medföra en begränsad mängd växthusgaser från arbetsmaskiner och transporter. Verksamheten förväntas även leda till positiva effekter för luftmiljön i Strängnäs. Idag tar många båtar vägen under Tosteröbron för att hitta lämpliga platser att lägga till vid. En utbyggnad av Västervikens marina kommer att leda till minskad båttrafik under Tosteröbron. Detta innebär färre broöppningar med följande köbildning, tomgångskörning och därmed förknippade miljöproblem.

Buller

Anläggningsarbetena innebär att arbetsmaskiner trafikerar området under ca en vecka. De arbetsmoment som planeras medför inga höga bullernivåer. Arbetena planeras att utföras under en period med låg aktivitet med avseende på friluftsliv. Under driften kan det ökade antalet båtplatser leda till en svagt ökad trafik till och från området, både via land- och sjövägen. Detta ger en liten ökning i återkommande buller, men det blir ingen ändring i typen av buller jämfört med idag.

Avfall

Den planerade verksamheten medför ett ökat antal båtar i marinan, vilket innebär en ökad mängd avfall som måste tas om hand. Idag finns goda möjligheter till

sopsortering i en för ändamålet avsedd byggnad och sopkärl för gäster finns vid de två större bryggorna. Möjligheter till slamtömning finns också vid marinan. I och med det förbud mot utsläpp av latrin från fritidsbåtar i vattnet som är planerat att träda i kraft år 2015 bedöms tömning av slam att öka i hamnen.

Hushållning med resurser samt mark och vatten

Enligt 3 kap. miljöbalken ska vattenområden användas för det ändamål som området är mest lämpat för med hänsyn till beskaffenhet, läge och föreliggande behov. Att bygga ut och vidare nyttja Västervikens marina bedöms följa principerna i miljöbalkens 3 och 4 kap. så länge skyddsåtgärder för att bevara kulturmiljöns intressen vidtas. Jämfört med att välja ett alternativ där en ny marina anläggs i Strängnäs och jungfruliga mark- och vattenområden tas i anspråk bedöms huvudalternativet medföra en bättre hushållning med naturresurser. Att ersätta gamla bryggor med nya medför att material används och transporteras.

Miljö kvalitetsnormer

Den planerade verksamheten medför en kortvarig och begränsad lokal påverkan på vattenmiljön under anläggningsskedet. Åtgärderna utförs i första hand för att restaurera befintliga bryggor. Den ökning i båttrafik samt vattenyta som täcks av bryggor som verksamheten leder till är så småskalig att den inte kan förväntas leda till att den ekologiska statusen försämras i vattenförekomsten. De föroreningar som detekterats i sedimenten indikerar att det råder en lokalt sämre kemisk status i Västerviken, jämfört med vattenförekomsten i dess helhet. Genom att vidta skyddsåtgärder för att begränsa eventuell spridning av partiklar och föroreningar från sedimenten bedöms inte verksamheten i sig leda till en försämrad kemisk status i vattenområdet.

Miljö kvalitetsnormer för grundvatten, luft eller buller bedöms inte riskera att överskridas på grund av den planerade verksamheten.

Miljömål

Den planerade verksamheten påverkar inte möjligheten att nå måluppfyllelse för berörda miljökvalitetsmål.

Iakttagande av de allmänna hänsynsreglerna

Nyttan av företaget

Den totala anläggningskostnaden har beräknats uppgå till - denna ansökan obeaktad - cirka två miljoner kronor (2 000 000) kr. Genom åtgärderna kommer antalet båtplatser att öka. Detta är av stor vikt både för Strängnäs båtägande invånare och besökande samt det allmänna näringslivet i staden. Promarina är en fritidsbåtshamn som enligt kommersiella grunder tillhandahåller förtöjningsplatser och annan service för båtar. Företagets bedömning är att investeringen kommer att generera vinst i framtiden eftersom det är kö till båtplatser i Strängnäs och det således finns ett stort behov av sådana.

Sammantaget överväger således nyttan av projektet dess kostnader.

De allmänna hänsynsreglerna

De allmänna hänsynsreglerna har iakttagits vid utformandet av de planerade åtgärderna. Promarina uppfyller kunskapskravet i och med att kunskaper inhämtats om de planerade åtgärdernas effekter genom konsulter inom miljö. Framtagna underlag bygger på information från undersökningar och tidigare erfarenheter i området. Försiktighetsprincipen iakttas i och med att lämpliga skyddsåtgärder föreslås och principen iakttas vid arbetsmetoder. Krav på bästa möjliga teknik ställs vid arbetet. De produkter som kan komma att användas för den planerade verksamheten är petroleumprodukter i tankstationen och för maskinell utrustning under anläggningsfasen. Produktvalsprincipen kommer att tillämpas då entreprenören införskaffar dylika produkter. Ifråga om hushållnings- och kretsloppsprincipen kommer Promarina att använda lokala material när detta är möjligt vid konstruktion av bryggorna. Alternativa lokaliseringar i enlighet med lokaliseringsprincipen har diskuterats i Miljökonsekvensbeskrivningen. Utifrån de

överbäganden som redovisas där bedöms huvudalternativet angående en renovering av befintlig marina att vara det miljömässigt mest fördelaktiga alternativet.

Promarina avser att förbättra och modernisera marinan. Den föreliggande ansökan utgör en bra avvägning mellan olika allmänna intressen samt mellan enskilda och allmänna intressen. Verksamheten kommer att utföras så att skador på miljön undviks. För att förekomma skador har utredningar granskat sedimentens innehåll av föroreningar i området. Om skador trots allt uppkommer är Promarina medveten om sitt ansvar för att avhjälpa dessa.

Skyddsåtgärder och försiktighetsmått

Tankstationen kommer att monteras från befintlig position med stor varsamhet. För att minimera påverkan på de miljöer som är skyddade enligt fornminneslagen kommer den kätting som tankstationen är förankrad med att kapas vid ankarfästet och ankarna att lämnas kvar. Dykare bistår vid behov vid nedsänkning av ankarna i närheten av fornlämningarna för att övervaka att arbetena sker med så liten påverkan på botten som möjligt. Arbetena kommer att utföras efter att båtarna tagits upp på land, d.v.s. från november och framåt och utföras innan iläggning på våren. Grumlande arbeten kommer därmed inte att utföras under perioden maj till oktober vilket minimerar eventuella störningar för det rörliga friluftslivet och biologisk aktivitet i vattenområdet. Arbetet kommer att förläggas till en kort sammanhållen period med goda väderförhållanden (lugn sjö och vind).

Bryggorna som ska anläggas är uppbyggda av betongpontoner vilka kräver mycket lite underhåll och har en lång livslängd. Betongpontoner är också mycket stabila vilket ger mycket säkra och goda förhållanden för användare och personal. För att minimera risken för att båtägare skräpar ner och/eller tömmer sina septiktankar direkt i Mälarens vatten kommer lättillgängliga faciliteter för sophantering och slamtömning att finnas inom området.

För att trygga säkerheten inom marinan förses bryggorna med livbojar. Första hjälpen-utrustning och brandsläckare ska finnas inom området. Räddningstjänsten har en räddningsbåt permanent i hamnen. Hastigheten kommer att vara begränsad

inom marinan. Då anläggningarna är justerbara bedöms inte vattenståndshöjningar eller ökade variationer i vattennivå kopplade till klimatförändringen utgöra någon säkerhetsrisk.

Vad gäller skyddsåtgärder och försiktighetsmått vill Promarina framhålla följande:
- grumlande arbeten kommer att utföras under perioden den 1 november till 31 mars och

- tankning av maskiner som används under arbetstiden sker där läckage till Västerviken inte kan ske.

Vattenskyddsföreskrifter

Vid sjömacken finns tre bränsletankar, en på 7 m³ och två på vardera 3,5 m³. Den totala mängden som kan förvaras på platsen samtidigt är således maximalt 14 m³ (7 m³ bensin och 7 m³ diesel). Förvaring av bensin eller diesel i cisterner under 10 m³ kräver ingen anmälan enligt miljöbalken förutom ifråga om det finns vattenskyddsföreskrifter, vilket är fallet i Västerviken.

Byggnaden för vattenverket finns kvar (tegelbyggnad på Visholmen), men all teknisk utrustning för uttag av dricksvatten är bortmonterad och det finns inga planer på att återuppta något vattenuttag. Reservvatten tas istället från tälten vid Gorsingeholm, där tidigare industrivatten tagits ut.

Vattenskyddsföreskriften gällande Visholmen i nuvarande form kan därmed upphävas. Det bör i vart fall inte föreligga något hinder mot att meddela dispens från föreskrifterna då det huvudsakliga syftet med dessa inte längre föreligger. Det finns särskilda skäl.

Arbetstid

Promarina yrkar att arbetstiden enligt 11 kap. miljöbalken för utförandet av arbetena skall bestämmas till tio (10) år från det att dom i målet vunnit laga kraft.

Oförutsedd skada

Promarina yrkar att tiden för framställande av anspråk i anledning av oförutsedd skada skall bestämmas till fem (5) år, räknat från utgången av arbetstiden.

INKOMNA YTTRANDEN

Havs- och vattenmyndigheten (HAV), Livsmedelsverket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Naturvårdsverket har avstått från att yttra sig.

SMHI har inga synpunkter på ansökan.

Länsstyrelsen i Södermanlands län har bland annat framfört följande.

Föroreningar i sediment och sanering

Länsstyrelsen anser att underlag saknas för bedömning av sedimenten. Ansökan är därför svårbedömd i den föreliggande versionen då det inte finns redovisat hur och med vilket resultat undersökningar av miljögifter i sedimenten har utförts.

Länsstyrelsen ser mycket allvarligt på de höga halter som redovisas vara uppmätta av Tributyltenn (TBT) som är extremt giftigt för vattenlevande organismer. Även kvicksilver har redovisats med mycket hög halt av 22 mg/kg ts. Situationen för övriga ämnen är oklar och redovisas enbart med sammanfattande kommentar, "anges vara hög". Det behövs en utförlig redovisning i tabell där halter av olika provtagna analyserade ämnen redovisas i respektive provtagningspunkt och per nivå.

Det är inte uteslutet att en sanering kan vara aktuell om halterna av TBT, kvicksilver och andra föroreningar är höga inom de delar som kommer att beröras av vattenverksamhet i den förorenade småbåtshamnen.

En riskbedömning bör utformas för området, som beskriver huruvida anläggningsarbetet kommer utgöra en ökad exponering och risk för hälsa och miljön eller inte.

Länsstyrelsen har en databas över potentiellt förorenade områden, EBH-stödet. Databasen uppdateras kontinuerligt allt eftersom ny information kommer in eller nya branscher inventeras. 2012/2013 inventerades, på uppdrag från Naturvårdsverket, branschen kvarnar. Branschen inventerades eftersom den är starkt förknippad med användandet av bl.a. kvicksilver. Efter nytillkommen information om att centralföreningen magasin Visholmen haft ett utfärdat betningstillstånd, under den tidsperioden då kvicksilver ingick i betningsmedel, kan det inte uteslutas att omkringliggande mark/sediment kan innehålla förhöjda halter kvicksilver. Ingen information finns om hur medlet har hanterats eller i vilka mängder. Man kan inte bortse från risken att betningsmedel och eller betat utsäde kan ha kontaminerat marken runt magasinet och sedan transporterats till vattnet och sedimentet via ytavrinning. Likaså saknas även uppgifter om betningsmedlet eller det betade utsädet transporterades via båtar i hamnen och på så vis via olyckor kunnat hamna i vattnet och sedimentet.

Ur föroreningssynpunkt behöver området, som är planlagt för vattenverksamhet, undersökas och avgränsas i yt- och vertikalled för att risken för spridning av kvicksilver inte ska ske nu eller i framtida bruk av hamnen genom t.ex. muddring, ökad båttrafik osv.

I de tidigare undersökningarna påvisades även höga halter av bl.a. TBT. Ämnet är förknippat med verksamheter så som båthamnar. Precis som för kvicksilver har detta ämne en hög giftighet. Området behöver undersökas och avgränsas även för ämnen förknippade med båthamnar för att inte föroreningar ska spridas och påverka miljö och hälsa negativt nu eller i framtiden.

MIFO-klassning har gjorts på markområdet Visholmen och klass 2, dvs. stor risk för människor och miljö har konstaterats. Det kan inte anses vara uteslutet att man

vid inventering av föroreningar i sedimenten inom en större del av bryggområdet i Västerviken skulle komma att påträffa halter som riskerar att påverka vattenmiljön på ett betydande sätt om sedimenten skulle beröras av framtida åtgärder genom exempelvis muddring.

Halter som uppmäts avseende kvicksilver och TBT är sådana att risk för negativa konsekvenser på akvatiska organismer inte kan uteslutas. Nya effektbaserade begränsningsvärden för sediment har föreslagits för klassificering av ytvattenförekomster, där halten av TBT för god status ska underskrida 1,6 mikrogram/kg TS. Det överskrids avsevärt i de prov som analyserats i Västerviken.

Försiktighetsåtgärder

Länsstyrelsen anser att särskild hänsyn och försiktighetsåtgärder bör krävas inom hela arbetsområdet i hamnen för det fall ingen ytterligare provtagning av sedimenten kommer att göras för bedömning och avgränsning av föroreningarnas utbredning i sedimenten.

Länsstyrelsen yrkar därför i första hand att pålarna kapas istället för att de dras upp.

Vid utläggande av betongankare ska skyddsåtgärder exempelvis bottenförankrade länsar samt flytlänsar användas för att hindra oppvirvlande sediment och föroreningar att spridas.

Kontrollprogram

Kontrollprogram med uppföljning av verksamhetens påverkan bör finnas förutom i anläggningsskedet även i driftsskedet eftersom det inte kan anses uteslutet att båtrörelser inom marinans område påverkar bottensedimenten genom propeller-muddring.

Uppföljningar av åtgärder genom provtagningar enligt kontrollprogram ska kunna visa hur man uppfyller de krav som ställs i enlighet med miljökvalitetsnormerna och vattendirektivet.

Vattenskyddsområdet

Frågan om vattenskyddsområdets föreskrifter ska upphävas har inte prövats ännu, men länsstyrelsen anser att det inte föreligger hinder för mark- och miljödomstolen att meddela dispens.

Nämnden för hållbart samhälle i Strängnäs kommun lämnar följande yttrande.

I ansökan finns det ingen beskrivning över vilken typ av teknik som avser att användas för att minimera grumling under arbetet. Då sedimenten är konstaterat förorenade utgår Nämnden för hållbart samhälle från att vald teknik minimerar risken för spridning av föroreningar via grumling.

Det vore önskvärt att tömningsstationen för toalettavfall redovisas i ansökan (SJÖFS 2001:13). Från och med år 2015 är det förbjudet att tömma toalettavfall i sjön. Det vore även önskvärt att avfallsmottagningen från båtarna redovisas i ansökan.

SÖKANDENS BEMÖTANDE

Sökanden har bemött yttranden från länsstyrelsen och Nämnden för hållbart samhälle i Strängnäs kommun och bland annat anfört följande.

Grumling och föroreningar

Varken länsstyrelsen eller kommunen har tidigare i samrådsskedet haft någon synpunkt på grumlande arbeten vid uppdragningen av de gamla bryggornas pålar. Promarina har utgått ifrån att inblandade myndigheter vid samrådstillfället kontrollerar sina databaser och register ifråga om exempelvis eventuella risker för förorening inom området som avses exploateras. Efter det att samrådet avslutades beslutade Promarina mot bakgrund av den information som framkommit att det planerade projektet var möjligt att utföra och även ekonomiskt rimligt. En sådan bedömning ska också göras enligt 11 kap. 6 § miljöbalken. Genom länsstyrelsens handläggning av ärendet har Promarina fräntagits möjligheten att på ett korrekt sätt

göra denna bedömning innan ansökan lämnades in då det först nu krävs kostsamma undersökningar.

Länsstyrelsen skriver att ytterligare undersökningar av sedimenten bör utföras och att en eventuell sanering kan bli aktuell. Ett sådant förfarande måste ske enligt 10 kap. miljöbalken och Promarina utgår ifrån att tidigare verksamhetsutövare står för dessa kostnader. Denna fråga faller enligt vår mening helt utanför nuvarande tillståndsansökan.

De föroreningar länsstyrelsen beskriver uppkom enligt uppgift bland annat på grund av spannmålshantering och tillstånd för utsädesbetning som Centralföreningen ansvarade för. Dessa föroreningar saknar helt samband med den hamnverksamhet som Promarina idag driver på platsen.

En arkeologisk undersökning har vidtagits inom området och har godkänts av länsstyrelsen. Verksamhetsutövarna av denna verksamhet, arkeologerna, har uppenbarligen fått tillåtelse att gräva direkt i de förorenade sedimenten med grävskopa helt utan skyddsåtgärder. Vid genomförandet av dessa arbeten har utan tvekan okontrollerad grumling uppstått. Länsstyrelsen krävde vid den arkeologiska undersökningen inga skyddsåtgärder i anledning av eventuell förorening.

Promarina kan dock givetvis, trots vad som ovan anförts, åta sig lämpliga försiktighetsmått om domstolen anser att dessa är miljömässigt motiverade och ekonomiskt rimliga utifrån verksamhetens omfattning. Promarina har, genom Nirás, låtit utföra en utredning av sedimenten och vilka skyddsåtgärder som är möjliga och rimliga.

På grund av denna utredning har Promarina föreslagit skyddsåtgärder i enlighet med vad som anges ovan.

Avfallsmottagning

Ansökan avser endast verksamhet som är tillstånds- eller anmälningspliktig enligt miljöbalken. Sjöfartsverkets föreskrifter liksom bestämmelser om kommunal avfallshämtning kommer att efterföljas. Någon redovisning av detta behöver inte ske i ansökan.

Påverkan under driftsfasen har beskrivits i miljökonsekvensbeskrivningen. Några skyddsåtgärder under pågående hamnverksamhet är inte föreslagna av Promarina och är inte heller nödvändiga.

Muddring

Promarinas ansökan innefattar inte muddring. Det finns inte heller några planer på att muddra området. Grävarbete i sjöbotten kommer inte heller att utföras av Promarina.

Kontrollprogram

Kontrollprogram rörande driftsskedet som länsstyrelsen föreslår är inte möjligt inom ramen för detta mål. Det här målet rör vattenverksamhet och berör således endast anläggningsskedet. Småbåtshamnar är varken tillstånds- eller anmälningspliktiga enligt miljöbalken. Det saknas därför laglig grund för att utfärda kontrollprogram rörande driftsskedet.

Kontrollprogram ska upprättas för utförandet av den tillståndspliktiga vattenverksamheten.

Föreslagna försiktighetsmått

Promarina kan godta länsstyrelsens förslag ifråga om att kapa aktuella pålar istället för att de tas upp genom försiktig vibrering. Däremot motsätter sig Promarina att det ska sättas upp länsar då länsarna i sig bidrar till grumling. Utförs arbetet, kapning av pålar och nedsänkning av betongankare, i samarbete med dykare kommer grumlingen att vara mycket begränsad. Den entreprenör som tillfrågats har ansett att länsar vid denna typ av arbetsmetod inte är miljömässigt motiverade. Dykarna ska

kunna bevara god sikt vid utförandet av arbetet. Arbetena kommer att kontrolleras och anpassas om de leder till grumling. Arbetsmetoden med föreslagen kontroll är en tillräcklig skyddsåtgärd.

MÅLETS HANDLÄGGNING

Promarina har begärt att målet företas till avgörande utan huvudförhandling. Mark- och miljödomstolen har handlagt målet i enlighet med sökandens begäran men har emellertid ansett erforderligt att hålla syn i målet, vilken ägt rum den 4 mars 2015. Med anledning av vad som framkom vid synen har sökanden inkommit med kompletteringar i ett antal avseenden, bland annat visade det sig att flera bryggor var förankrade med cementpålar. Parterna har härefter skriftligen slutfört sin talan.

DOMSKÄL

Rådighet

Mark- och miljödomstolen konstaterar att Promarina får anses ha erforderlig rådighet för de ansökta arbetena.

Miljökonsekvensbeskrivningen

Mark- och miljödomstolen finner att den miljökonsekvensbeskrivning som upprättats, med ingivna kompletteringar, uppfyller de krav som uppställs i 6 kap. miljöbalken. Den kan därför godkännas.

Lagligförklaring

Av 17 § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken framgår att om en vattenanläggning har tillkommit utan tillstånd enligt vattenlagen (1983:291) eller motsvarande äldre lagstiftning får den som äger anläggningen eller avser utnyttja den för vattenverksamhet begära prövning av anläggningens laglighet hos mark- och miljödomstolen. Enligt 18 § nämnda lag bedöms lagligheten enligt bestämmelser som gällde vid anläggningens tillkomst.

Yrkandet om lagligförklaring av befintlig brygganläggning har inte mött någon erinran från remissmyndigheter eller sakägare. Något hinder mot att medge begärd lagligförklaring har inte framkommit.

Dispens från vattenskyddsföreskrifter

Promarina har i målet yrkat dispens från vattenskyddsföreskrifterna för hantering av bensin och diesel till en mängd om 100 m³, varav 2/3 avser av bensin och 1/3 avser av diesel.

Vattenskyddsföreskrifterna för Visholmens yt- och grundvattentäkt (04FS 1991:20) antogs av Länsstyrelsen i Södermanlands län med stöd av 19 kap. 2 § vattenlagen (1983:291). Motsvarande reglering som i den äldre vattenlagen återfinns idag i 7 kap. 21–22 §§ miljöbalken (1998:808).

Enligt 7 kap. 21 § miljöbalken får ett mark- eller vattenområde förklaras som skyddsområde om det utnyttjas eller kan antas komma att utnyttjas för vattentäkt.

Enligt 7 kap. 22 § andra stycket finns möjlighet för länsstyrelsen eller kommunen att meddela dispens från sådana föreskrifter om det finns särskilda skäl. Då sådan dispens inte tidigare sökts och torde vara nödvändig för att bevilja tillstånd till vattenverksamhet (jfr Mark- och miljööverdomstolens dom den 13 februari 2015 i mål M 8434-14) uppstår frågan om mark- och miljödomstolen bör pröva dispensfrågan här. I likhet med Mark- och miljööverdomstolen, i nämnda avgörande, finner mark- och miljödomstolen att det i förevarande fall är lämpligt att dispensfrågan här handläggs gemensamt med tillståndsfrågan.

Mark- och miljödomstolen konstaterar inledningsvis att hela hamnområdet omfattas av den yttre skyddszonen enligt vattenskyddsföreskrifterna. En liten del av vattenområdet och kajerna kring bryggorna 7–9 omfattas dessutom av den inre skyddszonen. Inom den inre- och yttre skyddszonen ska bland annat enligt § 4 a) i vattenskyddsföreskrifterna hantering av brandfarliga vätskor ske så att vätskan ej kan förorena yt- eller grundvattnet.

Enligt mark- och miljödomstolen kan ett tankställe för båtar omöjligt, även med vidtagande av erforderliga försiktighetsåtgärder, bedrivas så att brandfarliga vätskor ej kan förorena ytvattnet. Dispens krävs därför för åtgärden, och prövas enligt Promarinas yrkande.

Enligt 7 kap. 22 och 26 §§ miljöbalken får dispens från förbud eller andra föreskrifter ges endast om det är förenligt med förbudets eller föreskriftens syfte och särskilda skäl finns. Promarina har i denna del endast anfört att vattenverket inte används sedan 2009, och att det av den anledningen finns särskilda skäl att meddela dispens från föreskrifterna då det huvudsakliga syftet med dessa inte längre föreligger.

Mark- och miljödomstolen gör följande bedömning.

Länsstyrelsen fastställde genom kungörelse den 26 juni 1991 att området, i vilket den sökte vattenverksamheten avses bedrivas, utgör skyddsområde för Visholmens yt- och grundvattentäkt. I samma kungörelse fastställdes de skyddsföreskrifter som ska råda i området.

Enligt länsstyrelsen har Strängnäs kommun inte initierat något förfarande för att upphäva vattenskyddsområdet. Vattenskyddsområdet, med tillhörande föreskrifter, är således alltjämt gällande.

Promarina har inte anfört några särskilda omständigheter till stöd för påståendet att det föreligger särskilda skäl för dispens från vattenskyddsföreskrifterna eller för att dispens är förenligt med föreskrifternas syfte. Enbart den omständigheten att ett vattenområde för närvarande inte utnyttjas som vattentäkt kan enligt mark- och miljödomstolens bedömning inte utgöra särskilda skäl för dispens. En sådan långtgående tolkning skulle innebära att domstolen helt skulle bortse från områdets status som vattenskyddsområde och kan knappast vara förenlig med föreskrifternas syfte. Det huvudsakliga syftet med regleringen måste rimligen vara att garantera att

vattenkvaliteten hålls på en sådan nivå att yt- och grundvattentäkten kan användas för avsett ändamål.

Förutsättningar för att meddela dispens från föreskrifterna föreligger därmed inte.

Såsom länsstyrelsen påpekat kan mark- och miljödomstolen inte heller inom ramen för den nu aktuella prövningen förordna att området inte längre ska utgöra ett vattenskyddsområde. Denna prövning sker i annan ordning.

Tillåtlighet m.m.

Vad gäller yrkandet om bortmontering av gamla bryggor och anläggande av nya bryggor ska väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön (2 kap. 6 § miljöbalken). Tillåtligheten av den sökta vattenverksamheten som sådan har inte ifrågasatts av någon remissmyndighet och mark- och miljödomstolen kan konstatera att den sökta verksamheten avses att ske inom ett område som sedan länge är ianspråktaget.

Till följd av åtgärderna avses cirka 40 nya båtplatser att tillskapas. För att bedöma tillåtligheten av verksamheten ska beaktas att detta kan förväntas öka utsläppen från hamnverksamheten.

Mark- och miljödomstolen har som framgår ovan funnit att Promarinas yrkande om dispens för bränslehantering inte kan medges. Av ansökan framgår att även smörj- och motoroljor, bränsletillsatser och kylarvätska hanteras vid tankstället, men dispens har inte yrkats för sådan hantering. Det kan vidare inte uteslutas att även den utökade hamnverksamheten i sig innebär hantering av bland annat brandfarliga vätskor, smörjoljor och avfall på ett sådant sätt som enligt vattenskydds-föreskrifterna inte är tillåtet. Såsom sökanden även redogör för medför det ökade antalet båtar också en ökad risk för spill av förorenande ämnen från drivmedel och bottenfärg.

Mark- och miljödomstolen finner sammantaget mot bakgrund av det anförda att vattenverksamhetens lokalisering till plats inom gällande skyddsområde för yt- och grundvattentäkt, där dispens inte tidigare beviljats och inte heller nu bör medges, är olämplig.

Med hänsyn till det redovisade nollalternativet; att befintliga pålade bryggor och tankstation lämnas i nuvarande läge och att bryggorna reoveras i den mån det går, uppfattar mark- och miljödomstolen att Promarinas ansökan inte innefattar något alternativt yrkande om tillstånd till enbart utrivning (jfr 11 kap. 19 § miljöbalken).

Med hänsyn till domstolens bedömning i fråga om verksamhetens lokalisering bör ansökan om vattenverksamhet avslås.

Arbetstid m.m.

Den bedömning som gjorts beträffande tillåtligheten medför att det saknas skäl att förordna om arbetstid och tid för oförutsedd skada m.m.

Prövningsavgift

Sökanden har inte framställt någon invändning mot prövningsavgiftens storlek. Denna bör fastställas till belopp som framgår av domslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV425)

Överklagande senast den 29 juni.

Karin Frick

Lars Hydén

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Karin Frick, ordförande, och tekniska rådet Lars Hydén samt de särskilda ledamöterna Sture Hansson och Christer Lännergren. Föredragande har varit tingsnotarien Erik Forsström.